

БУХОРО ДАВЛАТ УНИВЕРСИТЕТИ

2023 yil

07.00.01 – “O‘zbekiston tarixi” ixtisoslik fanidan kirish imtihon

DASTURI VA BAHOLASH MEZONI

Buxoro – 2023

Tuzuvchilar: I.f.f.d.(PhD) dotsent, F.U.Temirov
I.f.f.d.(PhD) dotsent, A.H.Boltayev

Taqrizchilar: T.f.d., professor, H.H.To'rayev
T.f.n., dotsent, F.H.Bojomonova

Ushbu dastur "Arxeologiya va Buxoro tarixi" kafedrasining 2023 yil "26" avgustdagi 1-sonli yig'ilishida muhokama etilgan va maqullangan

Kafedra mudiri

F.U.Temirov

Ushbu dastur "Tarix va yuridik" fakultetining 2023 yil "28" sentyabrdaagi 1-sonli yig'ilishida muhokama qilinib, tasdiqlangan.

Fakultet dekani

Аннотация

Mustaqillik yillarida pedagog kadrlarni tayyorlashning yangi tizimi ishlab chiqildi. Uzlüksiz ta'limning barcha bosqichlarida ta'lim va tadbirning sifat va samaradorligini oshirishga e'tibor kuchayirildi. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida talabalarda ma'naviy madaniyatni rivojlantirish mexanizmlarini jismolan sog'lom, ruhan va aqlan rivojlangan, mustaqil fikrlaydigan, Vatanga sodiq, qat'iy hayotiy nuqta nazariga ega yoshlarni tadbiryalash, demokratik islohotlarni chuqurtashirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish jarayonida ularning ijtimoiy faolligini oshirish asosida takomillashirish muhim o'rin egallaydi. "O'zbekiston tarixi" fani O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida" Qonuni hamda "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" asosida pedagogik tayyorlash tizimining muhim tarkibiy qismi sanaladi. Uning asosiy maqsadi - tarix ixtisosligi bo'yicha talabgoming nazariy va Kasbiy tayyorgarlik darajasi, ushbu fanning shakllanish va rivojlanish tarixini, umumiy konseptsiyalari va metodologik asoslari, manbalarni, mazkur bilimlar tarmog'ining asosiy nazariy va amaliy muammolarini, mavjud materialni nechog'lik bilishini aniqlab berishi, uning ilmiy adabiyotlar, shu jumladan, chet el davriy nashrlari hamda ilmiy tadqiqotlarning zamonaviy usullarini qanchalik egallaganligini ko'rsatib berishi lozim. O'zbekiston Respublikasi birinchi prezidenti I.A. Karimovning 2011 yil 20 maydagi "Oliy ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash sifatini tubdan yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida" PF-1533-son. 2014 yil 6 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasida yoshlarga oid davlat siyosatini amalga oshirishga qaratilgan qo'shimcha chora-tadbirlar tug'risida" gi PQ-2124-son, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning 2017 yil 20 apreldagi "Oliy ta'lim tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risidagi PQ. 2909-son Qarorlari, 2017 yil 12 yanvardagi "Kitob mahuulolarini chop etish va tarqatish tizimini takomillashirish, kitob mutolaasi va kitobxonlik madaniyatini oshirish hamda targ'ibol qilish bo'yicha komissiya tuzish to'g'risida" gi Farnoyishi, 2017 yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish buyicha Harakatlar strategiyasi tug'risida" gi PF 4947-son Farnoni hamda mazkur faoliyatga tegishli boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarda belgilangan vazifalarni amalga oshirishda ushbu dastur muayyan darajada xizmat qiladi.

Kirish

Dastur «O'zbekiston tarixi» fanidan tayanch doktorantlar va mustaqil ilmiy izlanuvchilar uchun mo'ljallab tuzilgan. Savollar ilmiy tadqiqotchilarga mo'jallangan bo'lib, muammoli xarakterga ega. O'zbekiston tarixiga oid masalalar har tomonlama qamrab olingan. Unda xalqimizning eng qadimgi zamonlardan to hozirgi kunlarga bosib o'tgan sharaflari va murakkab tarixiy yo'li, ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va madaniy- ma'naviy hayoti sahifalari yoritiladi.

O'zbekiston Respublikasida amalda tatbiq etilayotgan "Harakatlar strategiyasi"da ko'rsatib o'tilganidek, hozirgi zamon yoshlarining tarixiy dunyoqarashini boyitish, ularda mustaqil fikri rivojlantirish, "O'zbekiston tarixi" fanining inson va jamiyat tarixi bilan uzviy bog'liqligini ko'rsatib berish masalalari nihoyatda muhimdir. Shu boisdan dasturda, hozirgi zamon talablari darajasida Vatanimiz tarixining dolzarb masalalarini haqqoniy o'rganish va bu sohada erishilgan eng yangi ilmiy yutuqlarini bilish ham asosiy vazifa sifatida belgilangan. Hozirgi kunda jahon hamjamiyatida sodir bo'layotgan globalizatsiya va integratsiya jarayonlarida milliy o'zlikni anglash, milliy mustaqil va demokratik davlatni rivojlantirish va mustahkamlash, mamlakatimizda siyosiy, ma'naviy va iqtisodiy-ijtimoiy sohalaridagi islohotlarni anglab yetish va chuqurlashtirishda "O'zbekiston tarixi"ni chuqur va keng bilish davr talabidir.

O'zbekiston tarixi fanining nazariy uslubiy asoslari

O'zbekiston tarixi fanining nazariy asoslarini belgilashda "O'zbek xalqi va uning davlatchiligi tarixi" konsepsiyasi muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur konsepsiyada belgilab berilganidek, ushbu predmetni o'rganishda va tadqiq etishda eng avvalo o'zbek xalqining kelib chiqish va shakllanish tarixi, o'zbek davlatchiligining kelib chiqish va rivojlanish tarixi, jamiyatning ma'naviy, madaniy, siyosiy, iqtisodiy-ijtimoiy taraqqiyot bosqichlarini o'rganish dolzarb va muhim masalalar sifatida katta ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston hududida kechgan jarayonlarni xolisona, xaqqoniy va tarixiylik asosida baxolash esa fanning uslubiy asoslarini tashkil etadi.

Bu o'rinda tarixiy jarayonlarga bosqichma-bosqich va atroflicha, umumjahon taraqqiyoti bilan bog'liq ravishda hamda qiyoslagan holda, ayni paytda mahalliy xususiyatlar va mentalitetni nazarda tutgan holda yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekiston jahonning ajralmas tarkibiy qismi sifatida umuminsoniy va umummilliy qadriyatlar uyg'unligida o'ziga xos va o'ziga mos taraqqiyot yo'lidan borayotgan mustaqil demokratik davlat mavqeciga egaligi, boy o'tmishga va tajribaga egaligi tarixiy jarayonlar tahlilida katta o'rin tutadi.

Ayni paytda tarix fani ijtimoiy tafakkur mahsuli ekanligini nazarda tutib, O'zbekiston tarixi fani jaxon tarixi, arxeologiya, manbashunoslik, etnologiya, etnografiya, o'lkashunoslik kabi tarixiy izlanishlar yo'nalishlari hamda sotsiologiya, falsafa, adabiyot, san'atshunoslik kabi ijtimoiy gumanitar fanlar bilan uzviylik bog'liq fan sifatida o'rganiladi va bunday yondoshuv mazkur predmetni yanada boyitib, atroflicha o'rganishga xizmat qiladi.

O'zbekiston tarixi fanining maqsadi va vazifalari

Mazkur fanning maqsadi vatanimiz hududida inson hayoti boshlangandan to hozirga qadar kechgan va davom etayotgan siyosiy, ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy taraqqiyot xususiyatlari, ularga ta'sir etgan ichki va tashqi omillar, tarixiy arayonda muhim o'rin tutgan shaxslar faoliyati, mamlakatni jahon hamjamiyati va insoniyat tarixida tutgan o'rni, o'zbek xalqining ma'naviy olami va qadriyatlarini, boshqa xalqlar bilan o'zaro aloqalari kabi masalalarni chuqur o'rganish va tahlil etishdan iborat.

Fanning vazifasi – O'zbekiston tarixini o'rgatish misolida tarixni harakatlantiruvchi omillarni tushuntirish, vatanimiz hududida tarixiy taraqqiyotning o'ziga xos xususiyatlarini, taraqqiyot bosqichlarini va muhim tarixiy voqealarni to'g'ri baholash, davlat va jamiyat taraqqiyotning rivojlanish omillarini tahlil qilishda tarix fanining o'rini anglab yetish, o'zbek xalqining tarixiy ildizlari, bugungi kundagi holati va kelajak istiqbollarini anglab yetish, insoniyat tarixida O'zbekistonning o'rini angab yetishiga erishishdan iborat.

Nomzodlik imtihoni topshiruvchilar bilimiga, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar

«O'zbekiston tarixi» o'quv fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida quyidagi muhim masalalarni bilish talab etiladi:

- O'zbekiston tarixining shakllanish va rivojlanishining asosiy bosqichlari;
- Insoniyat jahon tarixida O'zbekistonning o'rni;
- O'zbek davlatchiligining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari;
- O'zbekiston tarixida milliy mustaqillik g'oyasi va mustaqil davlatchilikning ahamiyati;
- O'zbekiston tarixida buyuk shaxslar, allomalar, hukmdorlarning o'rni va roli;
- Jamiyatning turli qatlamlari va ularning turli davrlardagi ijtimoiy-iqtisodiy axvoli;
- Siyosiy tuzum va davlatchilik evolyutsiyasi;
- Iqtisodiy-ijtimoiy taraqqiyot xususiyatlari;
- Ma'naviy va madaniy taraqqiyotning o'ziga xos xususiyatlari va uning umumjahon madaniyatida o'rni;

- Mustabid tuzum va mustamlakachilik davri asoratlari va muammolari;
 - Mustaqil davlatchilikning tiklanishi va demokratik taraqqiyot yo'lining asosiy yo'nalishlari, maqsad va istiqbollari;
 - Zamonaviy jarayonlarda O'zbekistonning jahon hamjamiyati bilan integratsiyasi;
 - Ko'p millatli O'zbekiston xalqining o'zaro va jaxon hamjamiyati bilan aloqalardagi uyg'unlikdagi taraqqiyoti.
- Tadqiqotchi O'zbekiston tarixi fani bo'yicha quyidagi ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.
- Vatan tarixini chuqur bilgan holda uni jahon tarixi bilan uyg'unlikda va qiyosiy atroflicha tahlil eta olish;
 - Tarixiy jarayonlar bo'yicha o'z qarashlarini ilmiy asoslash va ifodalash;
 - Milliy mustaqillik va umuminsoniy taraqqiyot g'oyalari bilan amal qiladigan faol hayotiy dunyoqarashga ega bo'lish;
 - Tarixiy jarayonlar tahlilida xolislik, xaqqoniylik va tarixiylik tamoyillariga amal qilish;
 - Zamonaviy jarayonlar mohiyatini anglab yetish va tahlil eta olish;
 - Yangi bilimlarni mustaqil egallay olish;
 - O'z ilmiy faoliyatini tashkil eta olish.

Asosiy qism

O'zbekiston tarixi to'g'risida umumiy ma'lumotlar. O'rta Osiyo ibtidoiy davri tarixi va bosqichlari.

O'zbekiston tarixi fanining ijtimoiy fanlar tizimida tutgan muhim o'rni. Kursni o'rganishning maqsad va vazifalari hamda predmeti. Metodologik ilmiy-nazariy asoslarining usullari va dolzarb masalalari.

Tarixga yangicha sivilizatsion yondashuv. Tarixiy qadriyatlarni o'rganishda milliy mafkuraning roli.

Tarixiy manbalar va ularning turlari. Tarixshunoslik. Og'zaki, yozma manbalar, mahalliy va boshqa manbalar.

O'rta Osiyo ibtidoiy davri tarixi va bosqichlari. Tarixiy davrlar va bosqichlar. Ibtidoiy to'da va urug' jamoasi. Ibtidoiy jamiyat-matriarxat va patriarxat bosqichlari. Arxeologik davrlar va bosqichlar. Ibtidoiy jamoa boshqaruvi bosqichlari. Harbiy demokratiya. O'rta Osiyoda antropogenez jarayoni. Odamning paydo bo'lishi haqida yangicha qarashlar. Irqlarning paydo bo'lishi.

O'rta Osiyoga ibtidoiy odamlarning tarqalishi davrida tabiiy shart-sharoitlar. Ilk tosh asri odamlari va ularning O'rta Osiyoga tarqalishi masalasi. Eng qadimgi odamlar yashagan manzilgohlar. Ilk tosh asri odamlarining mehnat qurollari. Termachilik va ovchilik - ilk tosh asrida shakllangan o'zlashtiruvchi xo'jalik. Ijtimoiy munosabatlar va biologik o'zgarishlar.

O'rta Osiyoning qadimgi muste davri odamlari va ularning mehnat faoliyati. Qadimgi odamlar vujudga kelishdagi tabiiy va tarixiy shart-sharoitlar. Ularning O'rta Osiyo bo'ylab tarqalishi. Qadimgi odam manzilgohlari. Atrof-muhit haqida dastlabki tasavvurlarning shakllanishi. Ijtimoiy munosabatlar. Ibtidoiy to'da va uning o'ziga xos xususiyatlari.

O'rta Osiyo hozirgi qiyofadagi odamlarning shakllanishi va antropogenez jarayoni tugallanishi davrida. Hozirgi qiyofadagi odamlar shakllanishining ijtimoiy va ijobiy zarurati. So'nggi paleolit davri manzilgohlari. So'nggi paleolit davridagi ijtimoiy munosabatlar. O'rta Osiyoda antropogenez jarayonining tugallanishi. O'rta Osiyoda urug' jamoalarining vujudga kelishi. Ibtidoiy to'dalar urug' jamoasiga o'tishning shart-sharoitlari va xususiyatlari.

Mezolit va neolit davrida O'rta Osiyo. Tabiiy iqlim o'zgarishi va geografik sharoit. Mezolit davrining o'ziga xos xususiyatlari. Mezolit davri madaniyati. Qoyatosh tasvirlari (petroglif). Dastlabki san'atning vujudga kelishi. «Neolit inqilobi» tushunchasi. Tarixiy-madaniy viloyatlarning vujudga kelishi. Ishlab chiqaruvchi xo'jalikning shakllanishi. O'rta Osiyoda dehqonchilik, chorvachilik va hunarmandchilik. Mehnat qurollarining takomillashuvi. Ijtimoiy munosabatlar.

Eneolit, bronza va ilk temir davrida O'rta Osiyo. Eneolit davri bosqichlari va hususiyatlari. Etnik madaniy jarayon va joylarni o'zlashtirish. Eneolit davri makonlari. Ijtimoiy munosabatlar. Xo'jalikning rivojlanishi. Bronza davri va bronza qurollarning hususiyati. Xo'jaligi, turmushi va madaniyati. Ortiqcha mahsulot va birinchi yirik mehnat taqsimoti. Patriarxatning paydo bo'lishi. Kulolchilik charxi va g'ildirakning kashf qilinishi. So'nggi bronza va ilk temir davri yodgorliklari. Mulkij tengsizlik. Mudofaa devorlari. Hunarmandchilik va turmush. Ilk temir davrida xo'jalik, turmush va madaniyat. Ikkinchi ijtimoiy mehnat taqsimoti. Harbiy demokratiya. Davlatchilikning g'oyaviy asosi va shakllari.

O'rta Osiyodagi ilk davlat uyushmalari

Mavzuga oid manbalar va uning tarixshunosligi. Ilk temir davridagi iqtisodiy-siyosiy vaziyat. Tabaqaviy jamiyatning xususiyatlari. Ijtimoiy munosabatlar. Xo'jalik taraqqiyotidagi omillar. Tarixiy jamoalar. Sak va massagetlarning qabilaviy ittifoqlari. Hududiy chegaralari. Markaziy shaharlari. Madaniy va savdo aloqalari. Shaharsozlik. Hunarmandchilik va savdo. Maishiy turmush. Zardushtiylik e'tiqodi va davlatchilik g'oyasi.

Qadimgi Xorazm, Baqtriya davlatlari. Mavzuning tarixshunosligi. Qadimgi Xorazmning siyosiy sulolalari. Siyovushiyalar. Iqtisodiy va ishlab chiqarish munosabatlari. Avesto. Qadimgi Baqtriyaning geografik o'rni, tabiati va aholisi. Qadimgi Baqtriyaning tashkil topishi. Baqtriya shaharlari. Xo'jaligi.

Qadimgi Xorazm va Baqriya Sug'diyonaning madaniy savdo aloqalari. Davlatchilik g'oyasining asoslari. Jamiyatning diniy-matkuraviy uduhlari.

O'rta Osiyo xalqlarining chet el bosqinchilariga qarshi kurashi. (ml. avv. VI-IV asrlar)

Ahamoniylar salanatining tashkil topishi va O'rta Osiyoni bosib olishi. Mavzuga doir manbalar. Kir II va Doro I ning bosqinlari. To'maris va Shiroq. Frada qo'zg'oloni. Sharqiy satrapliklardagi boshqaruv tizimi. O'rta Ahamoniylar davrida xo'jalik. Shaharlar. Hunarmandchilik va savdo. Madaniy aloqalar. Tanga-pullarning tarqalishi.

Iskandarning O'rta Osiyoga yurishlari. Baqriya, Sug'd, Ustrushona bosqini. Saklarni ta'qib etilishi. Spitamen qo'zg'oloni. Mahalliy hokimlar va Iskandar munosabatlari. Oksiar. Iskandarning bosqinchilik siyosati natijasida yuzaga kelgan o'zgarishlar.

Salavkiylar davrida O'rta Osiyo. Eilin davlatlarining tashkil topishi. Salavkiylar davlati. O'rta Osiyo xalqlari Salavkiylar hukmronligi davrida. Salavk I va Antiox I davrida xo'jalik va madaniy hayot. Salavkiylarga qarshi qo'zg'olonlar. Sharqiy viloyatlarning mustaqillikka intilishi. Salavkiylar davrida eilin madaniyatining tarqalishi va madaniyatlar sinfezining shakllanishi.

Yunon-Baqriya podshohligi va Parfiya davlati. Yunon-Baqriya va Sug'diyona munosabatlari. Yunon-Baqriya hududining kengayishi va ravnaqi. Eilin madaniyatining xususiyatlari. Yunon-Baqriya va Parfiya munosabatlari. Arsakiylar davrida Parfiyaning kuchayishi. Mitrdat I va Mitrdat II davrida Parfiyaning siyosiy va jiiimoiy qudrati. Xo'jalik va madaniy hayot.

Qang', Dovon va Xorazm davlatlari. Qang' davlatining tashkil topishi va chegaralari. Qang' davlatining jiiimoiy tuzumi, xo'jaligi va shaharlari. Qang' davlatining inqirozi. Dovon (Farg'ona) davlati haqida manbalar. "Samoviy" otlar. Xiroy bilan munosabalar. Xorazmda jiiimoiy tizimning shakllanishi. Jonbosqal'a, Qo'ygirtilgengal'a, Tuproqal'a yodgorliklari. Dehqonchilik va hunarmandchilik. Madaniyat va din.

Kushon davlati. "Katta Yuechi" davlat uyushmasi. Guyshuan hokimligi va Kujula Kadftz. Kushon salanatining tashkil topishi va Kanishka hukmronligi. Savdo munosabatlarida "Buyuk Ipak yo'li" ning ahamiyati. Xo'jaligi va shaharlari. Kushonlar davrida madaniyat. Kushon (Baqriya) yozuvi. Me'morchilik va san'at. Din.

O'rta Osiyoda ilk yer egalligi munosabatlarining shakllanishi (IV- VII asrlar).

Xioniyalar, Kidariylar, Eftaliylar davlati. O'rta Osiyoda "dehqonlar" tabaqasining vujudga kelishi.

IV asrning 70-yillarida Xioniyalar davlatining tashkil topishi. Xioniyalar va Eron Sosoniylar davlati o'rtasidagi munosabalar. O'rta Osiyoga to'xtar kidariylarning (V asrning 20-yillarida) kirib kelishi va o'z hukmronligini o'rnatishi. V asrning o'rtalarida Eftaliylar davlatining tashkil topishi. Eftaliylar davrida jiiimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot.

Turk xoqonligi. Turk xoqonligining tashkil topishi. VI asrning 70-80 yillarida Buyuk Turk xoqonligining tashkil topishi. Turk xoqonligining boshqaruv tartibi. Sharqiy turk xoqonligi va g'arbiy Turk xoqonligi. G'arbiy xoqonlikning kuchayishi. Jiiimoiy hayot. VI-VII asrlarda yer egalligi munosabatlarining rivoji. Buxorodagi Abriy boshchiligidagi qo'zg'olon va uning bostirilishi.

VI-VII asrlarda Sug'd, Farg'ona va Xorazm. Samarqand Sug'di ixshidlarining siyosiy nufuzi. Sug'd konfederatsiyasi ma'liklari: Samarqand, Kesh, Naxshab, Maymurg', Ishitxon, Panjikent va b. Sug'dning xo'jaligi va jiiimoiy hayoti. Ma'muriy birliklar. Farg'ona, Xorazm va Choehning mustaqil hokimliklari. Farg'ona ixshidlari. Xorazmning Afrig'iy podshohlari. Xorazmning Sharqiy Yevropa bilan savdo aloqalari. Choch tudunlari va Eloq dehqonlari. Choch va Eloqning xo'jaligi va madaniy hayoti.

Arab xalifaligi davrida Movarounnahr va Xuroson

Ilmiy manbalar va tarixshunoslik. O'rta Osiyoning arablar tomonidan bosib olinishi. Movarounnahr va Xuroson Arab xalifaligi hukmronligi ostida. Arab halifaligi istilosining oqibatlari. Islom dini va uning O'rta Osiyoga tarqalishi. Ma'naviy madaniyatdagi o'zgarishlar. Arab xalifaligining mustamlakachilik, soliq va diniy siyosati. Xalifalikka qarshi xalq qo'zg'olonlari va ularning oqibatlari.

IX-XII asrlarda Movarounnahr va Xurosonda mustaqil davlatlarning tashkil topishi. XI-XII asrlarda fan va madaniyat

Mavzuning manbalari. Mustaqil davlatlarning vujudga kelishidagi tarixiy shart-sharoitlar. IX asrning birinchi choragida xalifalikdagi jiiimoiy siyosiy ahvol. To'xtar ibn Husayn va to'xtariylar davlati. To'xtariylar davrida jiiimoiy hayot. To'xtariylarning ma'muriy boshqaruv tizimi. To'xtariylar davlatining tanazzuli. Safforiylar davlatining tashkil topishi. Safforiylar davrida jiiimoiy-iqtisodiy hayot.

Somoniylar davlati. Manbalar. Somonxudodlar. Asad va uning o'g'illari. IX asrning birinchi yarmida o'g'uz qabilalari. Nasr ibn Ahmad (865-892) davrida Somoniylar hokimiyatining Abo'ssiylar xonligi tomonidan rasman tan olinishi. Ismoil Somoniy va uning islohotlari. Markazlashgan davlat boshqaruvining tashkil topishi. Harbiy islohot. Somoniylar davrida Movarounnahrda jiiimoiy, iqtisodiy hayot. Somoniylar hukmronligining tugatilishi.

Qoraxoniylar davlati Mazmunining tarixshunosligi Qoraxoniylar sulolasining kelib chiqishi to'g'ridagi yangicha qarashlar. Movarounnahrda qoraxoniylar hukmronligining o'rnatilishi Sharqiy va G'arbiy qoraxoniylar. Qoraxitoylarning hujumlari (1137,1141) Qoraxoniylarning davlat boshqaruvi. Qoraxoniylar davrida ijtimoiy hayot

G'aznaviylar va Saljuqiylar davlatlari. Manbalar.G'aznaviylar davlatining tashkil topishi. Mahmud G'aznaviy (998-1030) va uning somoniylar hamda Qoraxoniylar bilan munosabati. Mahmud G'aznaviyning harbiy yurishlari.Mahmud G'aznaviy davlat arbobi sifatida. X-XI asrlarda janubiy va shimoliy Xorazm G'aznaviylarning davlat boshqaruvi tizimi.

Sirdaryo etaklarida O'g'uz davlatining tashkil topishi. Saljuqiylarning Mas'udga qarshi olib borgan kurashi. Sulton Sanjar davrida (1118-1157) saljuqiylar davlatining yuksalishi. G'aznaviylar va Saljuqiylar davrida ijtimoiy-iqtisodiy hayot

Xorazmshohlar davlati. Anushteginlar hokimiyatining vujudga kelishi. Qutbiddin Muhammad (1097-1127). Alouddin Muhammad Otsiz (1127-1156) Xorazmshoh El-Arslon (1156-1172) Alouddin Takesh va uning Xorazm davlati yuksalishidagi tutgan o'rni Qutbiddin Muhammad Xorazmshoh (1200-1220). Xorazmshohlar davlatining gullab yashnashi. Qoraxitoylar bilan kurash. Xorazmning Movarounnahrda ta'zir doirasining kuchayishi.Buxoroda Malik hanjar boshchiligidagi qo'zg'olon (1206-1207).1212 yilgi Samarqand qo'zg'oloni. Xorazmshohlar davlatining inqirozi.

Moddiy va ma'naviy madaniyatning yuksalishini ta'minlagan shart-sharoitlar XI-XII asrlarda fan va madaniyatning yuksak cho'qqiga ko'tarilishi. Buyuk Ipak yo'lining fan va madaniyat ravnaqida tutgan o'rni. Xorazmdagi Ma'mun akademiyasi va uning fan rivojidadagi ahamiyati. Riyoziyot, falakiyot, kamyo, tibbiyot, jug'rofiya va ijtimoiy fanlarning rivoji. Buyuk qomusiy allomalar. Fanlarni tasniflash Tarixiy fanlarning rivoji.Adabiyotning rivojlanishi. Kalom ilmi va grammatika Hadis va fiqh ilmi taraqqiyoti. Tasavvuf va uning ijtimoiy hayotdagi o'rni. So'fiylik tariqatining shakllanishi.

O'rtz Osiyoning mo'g'ullar tomonidan bosib olinishi. Movarounnahr

Chig'atoy ulusi tarkibida.

XIII asrning boshlarida Mo'g'ulistonidagi qabilalar va birlashgan mo'g'ul davlatining tashkil topishi (1206). Chingizxonning harbiy islohoti va bosqinchilik yurishlari. Chingizxonning Movarounnahrda hujumi. Buxoro va Termizning bosib olinishi (1220) Samarqand jangi (1220) va Xorazmshoh Muhammadning Tabaristonga qochishi Sig'noq, O'zgan, Jandning olinishi (1220). Xo'jand mudofaasi va Temur Malikning jasoratlari. Gurganj mudofaasi (Najmiddin Kubro)

Isfahidilix Manguberdi. Movarounnahr va Xorosonning mo'g'ullar tomonidan bosib olinishi. Xorazmshohlar davlati mo'g'uliyatining sabablari.

Chig'atoy ulusi va uning boshqaruvi tizimi. Chig'atoy ulusida ijtimoiy hayot. Mahmud Tarbiy qo'zg'oloni (1238) Muslikxon (1251-1259) davrida Chig'atoy ulusining tugatilishi XIII asrning 60-yillarida Chig'atoy tomonidan Chig'atoy ulusining qayta tiklanishi. Mas'udbekning o'ldirilgan pul islohoti (1271). Kepakxonning ma'muriy va pul islohotlari. Chig'atoy ulusida hukmronligiga barham berilishi. XIV-XV asrning birinchi yarmida madaniy hayot. Me'morchilik. Xalq og'zaki ijodiyoti. Adabiyot va san'at.

Amir Temur va temuriylar davrida ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot

XIV asrning 40-yillarida Chig'atoy ulusidagi siyosiy ahvol. Markazlashgan Temur saltanatining tashkil topishi. Amir Temurning mo'g'ullar ostidan o'shgan g'alabasining xalqaro ahamiyati "Temur tazuklari" Amir Temurning jahon tarixida tutgan o'rni. Amir Temur saltanatining ma'muriy va harbiy tuzilishi. Amir Temur va bugungi kun. Temuriylar davrida Movarounnahr va Xorosonda siyosiy hayot. Qishloq xo'jaligining ahvoli. Yerga egalik qilish shakllari. Suyurg'ol verlari. Tarxon yorlig'i va uning imtiyozlari Chorvachilik Hunarmandchilikning rivojlanishi. Qog'oz hamda bo'yoq ishlab chiqarish. To'qimachilik va to'qovchilik. Kulolchilik. Zargarlik. Konechilik ishlari. Ichki va tashq savdo. Bozorlarning madaniy markazlar sifatidagi ahamiyati. Xalqaro savdo yo'llari.

Amir Temur va temuriylarning madaniyat rivojlanishiga qo'shgan hissalari. Islom dini doirasidagi mafkuraviy erkinliklar. Ilti-fan ravnaqi. Me'morchilik va qurilish. Amir Temurning shaharsozlik borasidagi siyosati.

O'zbek xonliklari (XVI-XIX asr birinchi yarmi)

Temuriylar davlatining inqiroz sabablari. Bobur va Shayboniylar o'rtasidagi kurash. Shayboniixon tomonidan Movarounnahr va Xorosonni bosib olinishi. Temuriylar - Shayboniylar - Safaviylar o'rtasidagi kurash.XVI asrning 40-50 yillarida Shayboniylar o'rtasida o'zaro kurashlar.Shayboniylar davlatining ma'muriy tuzilishi. Buxoro xonligi hududi va tobe hududlar. Ijtimoiy tabaqalar, harbiy va sud ishlari. Xo'jalik sohalari; qishloq xo'jaligi va chorvachilik. Hunarmandchilik va savdo. Yer egaligi munosabatlari. Madaniyat: im-fan, adabiyot, tarixshunoslik, amaliy san'at va me'morchilik.

Ashtarxoniylar davrida Buxoro xonligi. Shayboniylar inqirozi va Ashtarxoniylar sulolasining hokimiyatga kelishi. Imonqulixon davrida hokimiyatning mustahkamlanishi. Abdulanzxon va Subxonqulixon davrida ichki nizolar va Xiva xonligining Buxoroga hujumlari. Subxonqulixon davrida Xivaning bo'ysundirilishi. Eron - Buxoro - Hindiston munosabatlari. Balx shahrining

markaz sifatidagi mavqegining kuchayishi. Ubaydullaxon II ning ichki siyosati, Abulfayxon davrida markaziy hokimiyatning zaiflashuvi. Samarqandda Rajabxon isyon. Hakimbiy Mang'it Otaligning kuchayishi. Eron shohi Nodirshohning bosqini. Muhammad Hakimbiy va uning o'g'li Rahimbiy Mang'itning hokimiyatga kelishi. Asharxoniyalar inqirozi. Asharxoniyalar davrida davlat boshqaruvi va Buxoro xonligining ma'muriy tuzilishi. Ijtimoiy tizimi va harbiy ahvoli. Buxoro xonligining iqtisodiy va harbiy ahvoli. Buxoro xonligining iqtisodiy ahvoli va soliq tizimi. Hunarmandchilik va savdo markazlari. Madaniyat, ilm-fan va adabiyot. Din va tasavvuf. Me'morchilik va amaliy san'at.

Buxoro amirligi

(XVIII asr ikkinchi yarmi – XIX asrning birinchi yarmi)

Muhammad Raximxonning hokimiyatga kelishi. Markaziy davlat hokimiyatini mustakamlanishi va viloyatlarning bo'yusundirilishi. Doniyobiy davrida ichki nizolar. O'zbek urug'lari amirlarining isyonlari va qo'zg'olonlarning kuchayishi. Shohmurodning hokimiyatga kelishi. Markaziy hokimiyatning mustakamlanishi. Moliya, sud, ma'muriy va harbiy islohotlar. Qarshi shahri nufuzining o'rishi.

Amir Haydar davrida siyosiy keskinlik va qo'zg'olonlar. Amir Nasrullo davrida harbiy islohotlar va davlat hokimiyatining mustakamlanishi. Buxoroning hududiy yaxlitligining tiklanishi. Qo'gon xonligining bosib olinishi. Buxoro – Xiva munosabatlari. Shahrisabz – Kitob bekliliklari. Amir Muzaffarxon davrida Buxoroning Rossiyaga qaram bo'lishi. Amirkidga davlat boshqaruv tizimi va ma'muriy tuzilishi. Ijtimoiy tabaqalar. Harbiy va sud ishlari. Hunarmandchilik va savdo. Madaniyat va din. Ta'lim, ilm-fan, adabiyot va tarixnavislik. Me'morchilik va xalq amaliy san'ati.

Qo'gon xonligi

(XVIII asr ikkinchi yarmi – XIX asrning birinchi yarmi)

Asharxoniyalar Ubaydullaxon davrida Farg'onada mustaqil davlatning tuzilishi. Minglar sulolasining hokimiyatga kelishi. Shohruhbiy va uning vorislari davrida Qo'gon xonligi hududining kengayishi. Erdonabiy va Norbo'tabek davrida markaziy hokimiyatning mustakamlanishi. Olimxon davrida Qo'gonning siyosiy mavqegini kuchayishi. Qo'gon-Toshkent munosabatlari. Toshkentning O'rtasiy davlatlari bilan aloqalari. Toshkent bekligining bo'yusundirilishi. Rossiya bilan savdo munosabatlarining o'rnatilishi.

Umarxon davrida madaniy (adabiy) hayotning yuksalishi. Muhammad Alixon davrida Qorategin, Ko'lob, Darvoznig bosib olinishi. Qo'gon – Xitoy munosabatlari. Buxoro amiri Nasrulloxonning Qo'gonni bosib olishi. Xudoyotxon

davrida qirchoqlarning kuchayishi va Musulmonqul faoliyati. Rossiyaning Qo'gon xonligiga hujumlari. Qo'gon xonligining davlat boshqaruv tizimi va ma'muriy tuzilishi. Ijtimoiy tabaqalar. Harbiy-ma'muriy amaldorlar. Iqtisodiy hayot: yer-suv munosabatlari, qishloq xo'jaligi, hunarmandchilik va savdo. Soliqlar va sud tizimi. Madaniy hayot: ta'lim, ilm-fan, adabiyot, tarixnavislik, me'morchilik va amaliy san'at.

Xiva xonligi (XVI – XIX asrning birinchi yarmi)

Temuriylar inqirozi va Xiva xonligining tashkil topishi. Shayboniylar davrida (1512-1770) Xiva – Buxoro – Eron munosabatlari. Ko'ha Urqanch va Xiva Xorazm poytaxtlari sifatida.

Abulg'ozixon va Anushaxon davrida Buxoro – Xiva o'rtasidagi urushlar. Shohiniyozxon va Sherg'ozixon davrida Xiva – Rossiya munosabatlari. Elbarsxon davrida Eron shohi Nodirshoh hujumi. Xivada siyosiy parokandalik.

Qo'ng'itot inoqlarining hokimiyatga kelishi (1770-1920). Muhammad Raximxon I davrida Xiva xonligining birlashtirilishi. Islohotlar. Kengash (Devon) ta'sis etilishi. Qoraqalpoqlarning Xivaga bo'yusundirilishi. Qoraqalpoqlar qo'zg'oloni. Said Muhammad Raximxon II (Fenz) davrida siyosiy, iqtisodiy va madaniy hayot. Xiva xonligining Rossiyaga qaram davlatga aylanishi.

Xiva xonligining davlat boshqaruv tizimi. Saroy urvondari: harbiy-ma'muriy va diniy amaldorlar. Xonlikning ma'muriy tuzilishi va ijtimoiy tizimi. Harbiy, sud va soliq tizimi. Iqtisodiy va madaniy hayot. Adabiyot, san'at va din. Me'morchilik, qablaviy – etnik munosabatlari.

O'rtasiy xonliklarini Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olinishi va mustamlakachilarga qarshi xalq harakatlari

Rossiya imperiyasining O'rtasiy xonliklarga qarshi istilochilik yurishlari. Qo'gon xonligi, Buxoro amirligi hududlaridagi dastlabki harbiy harakatlari. Orenburg general-gubermatori tarkibida Turkiston viloyatining tashkil etilishi. Toshkentga xujum va shaharni egallanishi. Xalqning vatan mudofaasi. General M.G. Chernyayev tomonidan «Toshkentni Rossiya tasarrufiga o'tishi to'g'risidagi» sulh shartnomasining mohiyati (1865 yil 1 iyul). Buxoro amirligiga qarshi yurishlar. Rossiya-Buxoro sulh shartnomalari va amirkini Rossiya vassaliga aylanishi. 1873 yil Xiva xonligiga qarshi yurish. Gandiniyov shartnomasi.

Rossiya imperiyasining Turkistondagi mustamlaka ma'muriy boshqaruv tizimi. Turkiston general-gubermatorligini tashkil etilishi. General-gubermatorlikning funksiyalari. Chor Rossiyasining Turkistondagi mustamlaka ma'muriy-boshqaruv siyosatining mohiyati. Turkiston o'lkasini boshqarish

xususida 1865-1917 yillar qabul qilingan Nizom va ularning mustamlakachilik tizimini mustahkamlashdagi ahamiyati.

1873-1876 yillardagi Qo'qon xonligidagi xalq harakatlari. XIX asming 70-yillarida Qo'qon xonligi. Xonlik hududidagi soliq turlari. Qo'qon xonligi aholisining siyosiy va iqtisodiy huquqsizligiga qarshi norozlikning kuchayib borishi. Qo'zg'olon bosqichlari. Qo'qon xonligining tugatilishi. Turkiston general-gubernatorligining tarkibida Farg'ona viloyatining tashkil etilishi.

XIX asming 80-90 yillarida Turkiston o'lkasida xalq harakatlari. Turkiston o'lkasida mustamlaka sharoitida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy hayot. Turkiston o'lkasi xom ashyo manbai va tayyor mahsulot bozoriga aylantirilishi. Mustamlaka zulmining kuchayishi va uning natijasida xalq ommasining norozilik kayfiyati va norozilik harakatining kuchayishi. XIX asming 70-80 yillardagi Farg'ona vodiysidagi xalq harakatlari. 1892 yilgi Toshkent «Vabo isyoni». Qo'zg'olon kelib chiqishining asosiy sabablari. Qo'zg'olon ishtirokchilari ustidan o'tkazilgan sud jarayoni. Xalq harakatlarining tarixiy ahamiyati.

1898 yil Andijon qo'zg'oloni. Qishloq xo'jaligining bir yoqlama rivojlanishi, uning salbiy oqibatlari. Paxta ekiladigan tumanlarda sudho'rlik tizimining rivojlanishi. Mardikorlar, chorikorlar va qaram dehqonlar sonining o'sib borishi. Mahalliy aholi turmush tarzining pasayib borishi. Muhammad Ali Dukchi Eshon mustamlaka tuzumga qarshi kurashda xalq yo'l boshchisi. Uning siyosiy faoliyati. Turkistonda yangi iqtisodiy munosabatlar. Qo'zg'olonning umumiy g'oyasi. Andijon qo'zg'oloni ishtirokchilari ustidan olib borilgan sud-tergov jarayoni. Qo'zg'olonning tarixiy ahamiyati.

Mustamlakachilik sharoitida Turkiston o'lkasida madaniy hayot. Turkiston o'lkasida xalq maorifi tizimi madrasa va maktablar faoliyati. Mustamlaka hukumatining mahalliy maorif tizimiga bo'lgan munosabati. Turkiston general-gubernatorligining maorif sohasidagi siyosati. Rus-tuzem maktablarini tashkil etish bo'yicha N.O. Rozenbax tomonidan ishlab chiqilgan loyiha. Mustamlakachilik sharoitida Turkiston o'lkasida ilm-fan. O'lkani ilmiy asosda o'rganilishi. Turkiston o'lkasida milliy madaniyat musiqa, tasviriy san'at va adabiyot.

XIX asr oxiri XX asr boshlarida Buxoro amirligi va Xiva xonligida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy hayot. XIX asr oxiri XX asr boshlarida Buxoro amirligida va Xiva xonligidagi ijtimoiy – siyosiy ahvol. Buxoro amirligida va Xiva xonligida xalq norozilik harakatlarining o'sib borishi va qo'zg'olonga aylanishi. Baljuvon bekligidagi Vose boshchiligidagi dehqonlar harakati. Ko'hna Urganch, Pitnak, Yangi Urganch, Biybozor, Chimboy, Xo'jayli, Ilanli, Toshhovuzdagi xalq chiqishlari. Dehqonlar harakatini bostirishda mustamlaka hukmron doiralarning ko'rsatgan yordami. Qo'zg'olonlarning shafqatsizlik bilan bostirilishi. Buxoro

amirligi va Xiva xonligidagi dehqonlar harakatining o'ziga xos xususiyatlari. 1910 yil Buxorodagi siyosiy voqealar va uning sabablari

Turkiston XX asr boshlarida (1900-1917 yillar)

XX asr boshlarida Rossiya imperiyasining Turkistondagi ijtimoiy – iqtisodiy siyosati. XX asr boshlarida Turkistonda ijtimoiy hayot. Temir yo'llar qurilishi (Qizilravot-Ashxobod-Samarqand (1888), Toshkent-Orenburg (1900-1906)) va uning Turkiston iqtisodiyotiga ijobiy ta'siri. Turkistonda sanoat ishlab chiqarishning rivojlanishi. Rossiya monopolistik kapitalining o'lka xalq xo'jaligining barcha tarmoqlariga kirib kelishi. Turkiston iqtisodiyotida Rossiya monopolistik mavqeining kuchayib borishi.

O'lkada paxta maydonlarining kengayib borishi va paxta hosildorligining oshib borishi. Asr boshlarida sanoat ishchilarining shakllanish jarayoni.

Turkiston o'lkasida jadidchilik harakati va siyosiy harakatlar. Jadidchilik harakatining vujudga kelishidagi tarixiy shart-sharoitlar. Jadidchilik ijtimoiy-siyosiy, madaniy-ma'rifiy, g'oyaviy-mafkuraviy va istiqloqlilik harakati sifatida maydonga chiqishiga turtki bo'lgan omillar. Turkiston o'lkasi jadidchilik harakati namoyondalari va ularning milliy uyg'onishda tutgan o'rni. Munavvarqori Abdurashidxonov (1878-1931), Abdulla Avloniy (1878-1934), Bexbudiy (1875-1919) va boshqalar. Jadid maktablari - «usuli savtiya», ya'ni tovush chiqarib o'qish usuliga asoslangan jadid maktablarining tashkil topishi va rivojlanishi. Jadid matbuoti. Jadid madaniy-ma'rifiy tashkilotlari va jadid adabiyoti. Jadidlarning siyosiy qarashlari. Turkiston o'lkasida rus siyosiy partiyalari va tashkilotlarning faoliyati.

Birinchi jahon urushining Turkiston o'lkasiga ta'siri. 1916 yil milliy-ozodlik harakati. Birinchi jahon urushini keltirib chiqargan sabablar. Rossiya imperiyasining urushga kirishi va urushning mustamlaka o'lkalarga ta'siri. Urush yillarida Turkiston o'lkasida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy hayot. Mustamlaka zulmining kuchayishi. Turkiston o'lkasining Rossiya imperiyasi iqtisodiyotida tutgan o'rni.

1916 yil 25 iyundagi podsho farmoni va uning mohiyati. Turkiston o'lkasi mahalliy xalqlarining farmonga munosabati. 1916 yil qo'zg'olonning turli viloyatlardagi o'ziga xos xususiyatlari (Xo'jand, Samarqand, Toshkent, Farg'ona, Jizzax va boshqalar). Qo'zg'olon harakatlarini mustamlakachilarga qarshi milliy-ozodlik harakatiga aylanishi. Milliy davlatchilikni tiklash g'oyasini kun tartibi qo'yilishi. Rossiya imperiyasining milliy-ozodlik harakatini bostirish uchun ko'rilgan chora tadbirlari. Jadidlar tomonidan Turkiston o'lkasi xalqlari manfaatlarining Rossiya IV Davlat Dumasida muhokama qilinishi.

1917 yil fevral inqilobi va Oktabr to'ntarishi. 1917 yil boshlarida Rossiyadagi siyosiy vaziyat, Petrogradagi inqilobiy voqealarning nihoyasiga yetishi. Monarxiyaning ag'darilishi Rossiyada tuzilgan qo'shxo'kimiyat. Fevral demokratik inqilobining o'ziga xosligi. Rossiyadagi fevral burjuva-demokratik inqilobining Turkiston o'lkasi musulmon aholisining siyosiy hayotiga ta'siri. O'lkada qo'shxo'kimiyatning tarkib topa boshlanishi. Sovetlarning tuzilishi, Turkiston komiteti va uning faoliyati. Toshkent soveti, Milliy demokratiya, jaddidlar harakati, mahalliy aholining jamoat tashkilotlari. Xalq vakillarining birinchi majlisi. «Sho'roi islom» tashkilotining tuzilishi va uning faoliyati. Toshkentda musulmonlarning butun Turkiston s'ezdi (1917 y. 17-21 aprel) va unda ko'rilgan masalalar, s'ezdning so'ngi majlisida – Turkiston o'lkasi musulmonlari Sho'rosi. («O'lkamusho'ro»)ning tuzish to'g'risida qabul qilgan qarori, Nizomi va ushbu tashkilot a'zolarining faoliyati hamda Turkiston jamoatchiligi tomonidan Milliy Markaz deb e'tirof etilishi.

Turkiston muhoriyati – milliy demokratik davlatchilikning dastlabki tajribasi. Toshkentdagi Xalq Komissarlari Kengashi va «Markaziy Sho'roi Islom» tashkiloti o'rtasidagi xokimiyat masalalariga doir ziddiyatlarning keskin tus olishi. Milliy Markazning o'z faoliyatini Qo'qondan turib davom ettirishiga qilgan qarori. 1917 yil Qo'qon shahrida o'lkasi musulmonlarining IV favqulodda s'ezdining ish boshlashi va Turkistoni Rossiya Federativ Respublikasi tarkibida hududiy jihatdan muxtor deb e'lon qilinishi. Turkiston muhoriyati rahbarlari va ularning faoliyati. Turkistonda xalq hukumatini keng jamoatchilik tomonidan o'qishlanishi. Turkiston muhoriyati hukumati tuzilganidan keyingi siyosiy kurashlar. Turkiston muhoriyatining sovet hukumati tomonidan tor-mor etilishi. Qo'qon fojiasi, uning ayanchli oqibatlari va sovetlarning o'lkada yakka hukmron bo'lib qolishlari. Sovetlarning iqtisodiy tadbirlari va ularning oqibatlari.

Turkistonda mustabid tuzumga qarshi ozodlik harakati. Turkiston o'lkasida maxalliy aholining sovet hokimiyatiga qarshi kurashlari. Siyosiy, g'oyaviy va harbiy kurashlar. Qarshilik harakatining yetakchilari (Kichik va katta Ergashlar. Muhammad Aninbek Ahmadbek o'g'li Madaminbek, Shermuhammadbek va boshqalar) Turkistondagi mustamlakachilarga qarshi harakatning bosirilishi, uning sabablari va saboqlari.

Turkistonda boshqaruv tizimining shakllanishi va ijtimoiy-iqtisodiy sohadagi o'zgarishlar va madaniy hayot

Sovet hokimiyati boshqaruv tizimining shakllanishi. Moliya, sanoat tarmoqlari, transport, hunarmandchilikdagi o'zgarishlar. Iqtisod sohaidagi yangi chora tadbirlar. Yangi iqtisodiy siyosat (YAIS) (1921 y.) va uning asosiy mazmun – mohiyati. Soliqlar tizimini joriy etish. Turkiston iqtisodiyotidagi

kelishmovchiliklar. Turkiston Iqtisodiy Kengashi (Turk EKOSO)ning tuzilishi (1921 y. Mart). TurkeKOSO tarkibida Davlat rejalashtirish Komissiyasi (Gosplan)ni tuzilishi. Pul islohoi, markaziy bank bo'limlari, Turkiston banklarini tashkil etilishi. Sanoat va hunarmandchilik sohalariga nisbatan iqtisodiy siyosatdagi liberallashuv (kelishuvchilik). Agrar sohadagi munosabatlar, yer munosabatlari, paxtachilik va u bilan bog'liq sanoat korxonalari faoliyati. Shirkat xo'jaliklari, kooperatsiya turlari. Ijtimoiy hayotdagi ahvol. Sovet hukumati iqtisodiy siyosatining mustamlakachilik mohiyati. 1917-1924 yillardagi ma'naviy-madaniy muhitning xususiyatlari. Turkistonda 1924 yilgacha bo'lgan madaniy hayot. San'at.

Xiva xonligi va Buxoro amirligining qizil armiya tomonidan tugatilishi. XXSR va BXXSRning tashkil topishi. 1917-1920 yillarda Xiva xonligidagi ijtimoiy – iqtisodiy ahvol. Siyosiy o'zgarishlar (Yosh xivaliklar partiyasi faoliyati). Xonlikda vaziyatning keskinlashib borishi. Asfandiyorxonning olib borgan ichki va tashqi siyosati. Junaidxonning (1857-1938) faoliyati. Hokimiyatni muvaqqat inqilobiy xukumat qo'lga o'tishi. 1920-1924 yillarda Xorazmdagi ijtimoiy-siyosiy jarayonlar, Butunxorazm birinchi qurultoyi va Xorazm Xalq Sovet Respublikasi tuzilganligining e'lon qilinishi (1920 yil 26 aprel). Hukumat raisi Polvonmurod Hoji Yusupov, muovinlari – Jumaniyoz Sultonmurodov, Qo'shamedxon Sapiyevlar faoliyati. G'oyaviy siyosiy kurash. Xorazmda vatanparvarlar harakati. Xalq xo'jaligining ahvoli, aholi turmush darajasi. 1917-1920 yillarda Buxoro amirligidagi ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy vaziyat. Amir Said Olimxon yuritgan ichki va tashqi siyosat. «Yosh buxoroliklar» tashkiloti faoliyati. 1918 yil mart oyi voqealari. F. Xo'jayev, A. Firat va boshqalarni milliy harakatidagi faolliklari.

O'rta Osiyoda Milliy hududiy chegaralanish: maqsad va mohiyati.

O'zbekiston SSRning tashkil topishi

O'rta Osiyo – Turkiston xalqlarining yagona va umumiy vatani. Milliy respublikalar va viloyatlar tuzishga ko'rsatma berilishi va uning siyosiy jihatdan asoslanishi. TASSRni bo'lib tashlash, Buxoro hamda Xorazm Xalq Sovet Respublikalarini tuzish uchun RKP (b) MK hamda Turkkommissiya o'tkazgan tadbirlari, tuzgan loyihalari va chiqargan qarorlari. Turkkommissiya raisi Ya. Rudzutak bilan Turor Risqulov boshchiligida bir guruh milliy yetakchilar o'rtasidagi munozarali nizolar. Mintaqaviy milliy – hududiy jihatdan qayta tuzish masalasini partiya organlarida muhokama qilinishi. O'rta Osiyo byurosi (Stredazbyuro)ning roli (1922-1923 yy.). O'rta Osiyoni chegaralab bo'lish va milliy respublikalar tuzish masalasini Turkiston, Buxoro va Xorazm respublikalari MIQ hamda Kompartiya majlislarida muhokama qilinishi va ularning chegaralanishga

bidirgan roziliklari hamda qabul qilgan rezolyutsiyalari. O'zbekiston SSR tuzilishi. O'zbekiston SSRning SSSR tarkibiga kirishi.

1917-1924 yillarda Qoraqalpog'iston. Turkiston o'lkasining Amudaryo bo'limi va Xiva xonligining vatanparvar kuchlarini milliy ozodlik va mustaqillik uchun kurash jabhalarida boy tajriba o'rtirishlari. Yer munosabatlari. Sovet hokimiyati yuritgan siyosatning Amudaryo viloyati iqtisodiyotiga salbiy ta'siri. Kadrlarga bo'lgan nomunosib siyosat. Qoraqalpog'iston muxlor viloyatining tuzilishi (1925 fevral), xo'jalik sohasidagi islohotlar. Qishloq xo'jaligidagi o'zgarishlar. Qishloq xo'jaligini jamoalashtirish. 30-yillardagi iqtisodiy hayot.

O'zbekiston 1925-1945 yillarda

O'zbekistonning ijtimoiy-siyosiy rivojlanishi. SSSRda boshqaruvning ma'muriy-byuroqbozlik tuzimining qaror topishi va mustahkamlanishi. Partiyaning davlat apparatini «mahalliyashtrish» niqobi ostida yurgizgan siyosati. O'zbekiston SSR yangi Konstitutsiyasining qabul qilinishi va uning respublikada ma'muriy-byuroqbozlik tizimini mustahkamlashdagi roli. Mustabid tuzumning qatag'on siyosati. «Inog'omovchilik», «O'n sakkizlar guruh», «Qosimovchilik». Atoqli ma'rifatchi Munavvar Qori Abdurashidxonov boshchiligidagi «Milliy itihod» tashkilotining tor-mor etilishi. Partiya, sovet xo'jalik xodimlari, harbiylar, ziyolilar, ruhoniyat, ishchilar va kolxozchilar orasida ham «ozalash» ishlari o'tkazilishi. Milliy rahbar kadrlar (Akmal Ikromov, Usmon Yusupov) hayoti va faoliyati. Sovet qatag'on siyosatining asoratlari.

Maorif va fan rivojining asosiy yo'nalishlari va muammolari. Adabiyot va san'at. Xalq ta'limi, maorif sohasida bajarilgan ishlar. Xalq ta'limidagi buyruqbozlikning kuchayib borishi. O'zbek adabiyotida A. Fitrat boshchiligidagi Toshkentda tuzilgan «Chig'atoy gurungi» va uning samarali faoliyati. Cho'lpov, A. Qodiriy, Fitrat, G'ulom Zafariy asarlarining milliy gadiyatlarini yoqlash va himoya qilishdagi beqiyos ahamiyati. 30-yillarning boshlaridagi yozuvchi va adblar (G'. G'ulom, Oybek, G'ayratiy, Xamid Olimjon, Abdulla Qahhor, Uyg'un, Komil Yashin, Usmon Nosir, Zulfiyat) faoliyati, asarlari. O'zbek Milliy dramaturgiyasi va musiqqa, teatr va kino. O'zbek xotin qizlarini ozodlikka chiqarish jarayoni va muammolari. «Hujum» kampaniyasi. Xotin qizlar mehnanining ijtimoiy-iqtisodiy muammolari. O'zbekiston milliy ziyolilari, ularning ijtimoiy mavqei. O'zbek ziyolilarining mamlakatimizning aqiy zakovati va salohiyatini oshirish yo'lidagi hissalar. O'zbekistonning 20-30 yillardagi xalqaro aloqalari. Xalqaro aloqalar o'rnatishga intilish. Ilmiy-madaniy aloqalar. Xalqaro aloqalarning cheklanishi.

O'zbek xalqining yuksak gumanizmi. Urushning og'ir yillarda o'zbek xalqining asosiy ma'naviy-ahloqiy hususiyatlari va insonparvarligining yorqin

namoyon bo'lishi. Ikkinchi jahon urushida Qoraqalpog'iston Respublikasi mehnatkashlarining faol ishtiroki. Respublika ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatini urushga safarbar etilishi – frontga safarbar qilinganlardan tuzilgan milliy brigadalar. Qoraqalpog'istonlik o'g'lonlarning jangohlardagi qahramonlik jasoratlari. Frontga yuborilgan qishloq xo'jalik maxsulotlari. Mudofaa uchun shaxsiy jamg'armalar. Evakuatsiya qilingan aholiga hamda jangchilar oilalariga g'amxo'rlik va mehribonlik.

O'zbekiston 1946-1985 yillarda

Ijtimoiy siyosiy tuzum. Kompartiya siyosati va mafkurasidagi ko'zbo'yamachiliklar va uning inqirozga yo'l tutishi. KPSS yakka hukmronligining halokat tomon borishi. Sh.R. Rashidovning davlat va jamoat arbobi sifatidagi faoliyati. Respublika sanoat taraqqiyotining bir tomonlama yo'nalishi. Sanoat tarmoqlari. O'zbekistonning industrial rivojlanishi – ishchi va mutaxassis kadrlar tayyorlash. Agrar sohadagi yulduz va kamchiliklar, ma'naviy madaniy hayot. Adabiyot va san'at.

O'zbekiston mustaqillik arafasida (1985-1991 yillar)

Mamlakatdagi ijtimoiy, iqtisodiy va madaniy hayot. O'zbekistonda ijtimoiy-siyosiy inqirozning yanada keskinlashuvi. O'zbek xalqining milliy o'zligini anglashning boshlanishi. Millatlararo munosabatlarning keskinlashuvi. Qayta qursh davrda O'zbekiston iqtisodiyoti.

Sovet davlati milliy siyosatining inqirozi va millatlararo ziddiyatlar. O'zbekiston iqtisodida paxta monopoliyasi va uning respublika aholisi ijtimoiy hayotiga salbiy ta'siri. Mustaqillik sari dashtabki odimlar. O'zbekistonda partiyalar, jamoat va boshqa nodavlat tashkilotlarning vujudga kelish jarayonlari. O'zbek tiliga Davlat tili maqomining berilishi. Prezidentlik institutining tashkil qilinishi. Mustaqillik Deklaratsiyasining qabul qilinishi.

O'zbekistonning mustaqil davlat deb e'lon qilinishi. O'zbekistonda siyosiy islohotlarning boshlanishi va milliy demokratik davlat boshqartuvi hamda fuqarolik jamiyatining shakllanishi.

Mustaqillik – o'zbek xalqining azaliy orzu-intilishi. O'zbekiston davlat suverenitetining e'lon qilinishi. O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining xalq tomonidan ma'qullanishi. Islom Karimov tomonidan mustaqil O'zbekistonning birinchi Prezidenti sifatida amalga oshirilgan dashtabki islohotlar. O'zbekistonning o'ziga xos ishqolol va taraqqiyot yo'lini ishlab chiqilishi. O'zbekiston mustaqilligi huquqiy asosining yaratilishi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining qabul qilinishi. Davlat ramzlarning qabul qilinishi. Xuquqiy davlat tizimining yaratilishi.

Siyosiy tizimning turlari. Siyosiy islohotlarning boshlanishi. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining tashkil etilishi. Ikki palatali parlament. Ijro hokimiyatining rivojlantirishi. O'zbekistonda o'z-o'zini boshqarish jilimoiy instituti. Mahalliy o'z-o'zini boshqarish organlarining shakllanishi va faoliyati. Demokratik jaryonlarning yanada chuqurlashuvi. Ko'p partiyaviylik. Siyosiy partiyalarning tashkil etilishi. Qonunchilikning liberalashirishi. O'zbekistonda inson huquqlari va erkinliklari kafolatlarining yaratilishi. Sud hokimiyati islohotlari. Ommaviy axborot vositalari faoliyatini isloh qilinishi. Mustaqil O'zbekistonda shakllantirilayotgan fuqarolik jamiyatining asosiy komponentlari va xususiyatlari. Fuqarolarning siyosiy faolligining o'sishi. Davlat qurilishi va fuqarolik jamiyatini shakllantirishda demokratik jarayonlarning yanada liberalashuvi. 2017-2021 yillarga mo'ljallangan harakatlar strategiyasi va uning doirasida davlat boshqaruvi va fuqarolik jamiyatini takomillashirish borasida o'kazilayotgan islohotlarning mohiyati.

O'zbekistonda mustaqillik yillarida amalga oshirilgan iqtisodiy o'zgarishlarning mohiyati va yo'nalishlari. Jilimoiy siyosatning shakllanishi, rivojlanishi

O'zbekistonning bozor munosabatlarga o'tishdagi birlamchi sharoitlari, uning xususiyatlari (iqitsoddagi inqirozning ochiq shakllari, paxta yakkahokimligi, iqtisodning xom-ashyo xarakteri, sobiq SSSR markaziy hududlariga iqtisodiy qaramlik va h.k.) O'zbekistonning o'ziga xos jilimoiy-iqtisodiy yangilanish yo'lini tanlashi. Jilimoiy-iqtisodiy yangilanish "o'zbek modelining" konsepsiyasi va tamoyillari, uning dunyo tomonidan tan olinishi. Bozor islohotlarining huquqiy bazasini yaratish jarayonlari. Ko'p ukklad iqtisodiyotning vujudga kelishi. Agrar sohadagi iqtisodiy islohotlarning amalga oshirilishi. Iqtisodiy islohotlarning bosqichlari va ularning asosiy natijalari. Bozor iqtisodiyoti institutlarining mustahkamlanishi va rivojlanishi. Mulkdorlar sinfining shakllanishi. Respublika eksport salohiyatini kengaytirilishi. Sanoatni tubdan yangilashdagi mmamolar. Sanoat, transport va aloqada yangi sohalarning yaratilishi. Femer va dehqon xo'jaliklarining rivojlanishi. Energetika va don mustaqilligining qo'lga kiritilishi. Iqtisodiy sohani tarkibiy liberalashirish.

Mustaqillikning dastlabki yillarida aholining jilimoiy ahvoli va kuchli jilimoiy siyosat konsepsiyasining shakllanishi. Aholining kam ta'minlangan qadlamini jilimoiy qo'llab-quvvatlash bo'yicha respublika rahbariyati tomonidan amalga oshirilgan tadbirlar. Kuchli jilimoiy siyosatning xususiyatlari va ustuvor yo'nalishlari. Davlatning sog'liqni saqlash, ta'lim, madaniyat va san'at, ilm-fan sohalari barqaror rivojlanishini ta'minlashdagi roli. Mahalliy o'z-o'zini boshqarish va mahalla institutlarining jilimoiy dasturlarni amalga oshirishdagi roli va o'rni. Dolzarb ekologik mmamolarni yechishda davlat va nodavlat

tashkilotlarining faoliyati. Xalqning, ayniqsa qishloq aholisi turmush farovonligining yaxshilanishi, mehnat bozorini rivojlantirishdagi faol siyosatning amalga oshirilishi, ish o'rinlarining yaratilishi.

Mustaqillik yillarida O'zbekistonning ma'naviy va madaniy rivojlanishi. Ma'naviy merosning tiklanishi. Milliy qadriyat va urf-odatlarining tiklanish jarayonlari. O'zbekistonda Mustaqillik yillarida buyuk ajdodlar va tarixiy shaxslarga bo'lgan e'tibor. Prezident Islom Karimov O'zbekistonda ajdodlar merosi va milliy qadriyatlarni tiklash, fan, ta'lim, sport sohalarini rivojlantirishning asosiy islohotchisi va tashabbuskori. Globallashtuv jarayonlari va ma'naviy tabidlar. Mustaqillik yillarida O'zbekiston madaniy sohasidagi o'zgarishlar. Istdqlolning dastlabki yillarida madaniy meros ob'ektlari holati va ularning qayta tiklash, saqlash va ta'mirlash sohasidagi ishlar. Tarixiy shaharlar (Buxoro, Samarqand, Marg'ilon, Qarshi, Toshkent, Xiva, Shahrisabz)ning yubileylarining jahon miqyosida nishonlanishi. Ta'lim tizimining isloh qilish zarurati. Ta'lim sohasida davlat siyosatining asosiy tamoyillari. O'zbekistonda fanning rivojlanishi. O'zbek olimlarining fan-texnika sohasidagi yutuqlari. Mustaqillik yillarida jilimoiy tarbiya va sport sohasida amalga oshirilgan ishlar. O'zbekistonlik sportchilarining erishgan muvaffaqiyatlari.

O'zbekistonda etnik va konfessiyalararo munosabatlar

O'zbekiston Respublikasining etnik tarkibi va tarixiy transformatsiyasi. O'zbekiston Respublikasi aholisining asosiy etnik guruhlari: etnojilimoiy va etnomadaniy rivojlanishi. O'zbekiston Respublikasining etnosiyosati. Etnosiyosatning huquqiy asoslari. O'zbekiston Respublikasi baynalmilal madaniyat markazi va Milliy madaniy markazlarining milliy madaniyat va millatlararo totuvlikni mustahkamlash yo'lidagi faoliyati. Tolerantlik va barqarorlik – jamiyatni demokratalashirishning muhim omili. O'zbekiston Respublikasidagi asosiy konfessiyalar. Diniy ta'limning rivojlanishi. Sovet va mustaqillik davrlarida islom dini. Diniy siyosat va uning huquqiy asoslari. "Viidon erkiniigi va diniy tashkilotlar to'g'risida" qonun (1990, 1998 yy). Din ishlari bo'yicha Davlat qo'mitasining faoliyati. Konfessiyalararo munosabatlar. Diniy bag'tikenglikning rivojlanishi.

O'zbekiston Respublikasining tashqi siyosati va xavfsizlikni ta'minlash borasidagi faoliyati

O'zbekiston tashqi siyosatining bosh maqsadi – davlat suvereniteti va mustaqillikni mustahkamlash, milliy manfaatlarni himoya qilish, mintaqada xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlash. O'zbekistonning barqaror rivojlanishi uchun tashqi siyosiy shart-sharoitlarni shakllantirish, uning xalqaro obro'sini

mustahkamlash. O'zbekiston Respublikasi tashqi siyosatining bosqichlari. Bugungi kunda O'zbekiston tashqi siyosatining asosiy tamoyillari, vazifalari hamda ustuvor yo'nalishlari. O'zbekistonning BMT va boshqa xalqaro hamda mintaqaviy tashkilotlar bilan hamkorligi. O'zbekiston Respublikasining MDN davlatlari bilan ikki va ko'ptomonlama aloqalari va hamkorligi. O'zbekiston Respublikasining jahonning rivojlangan mamlakatlari bilan aloqalari va hamkorligi. O'zbekistonning Shanxay Hamkorlik Tashkiloti, NATO va boshqa tashkilotlar bilan Markaziy Osiyoda xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha hamkorligi. O'zbekistonning Afg'oniston muammosini hal qilishdagi tashabbuslari. Markaziy Osiyoning yadro qurolidan holi hudud deb e'lon qilinishi. O'zbekiston Respublikasining terrorizm, giyohvandlik va odam savdosi illatlariga qarshi kurashdagi faoliyati.

Tashqi siyosat, xalqaro munosabatlar va milliy diplomatiyani rivojlantirish yangi bosqichi va uning asosiy yo'nalishlari. Yangi tahrirda mudofaa doktrinasi qabul qilinishi va uning asosiy mazmuni.

O'zbekiston o'z ovozi va mavqeyiga ega bo'lgan a'zo sifatida BMT oldiga qo'ygan muhim va dolzarb masalalar va O'zbekistonning Birinchi Prezidenti Islom Karimov Bosh Assambleyaning 1993 yil 28 sentyabrda 48-sessiyasida, 1995 yil 24 oktyabrda BMT tashkil etilganiga 50 yil to'lgani munosabati bilan o'tgan sessiyada, 2000 yil sentabrda "Ming yillik sammit"da va 2010 yil 20 sentabrda Mingyillik rivojlanish maqsadlariga bag'ishlangan yig'ilishlarda tashkilotni isloh qilish bo'yicha aniq takliflarni taqdim etdi.

2017 yil 19 sentyabrda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev AQSHda bo'lib, BMTning 72-sessiyasida nutq so'zladi. 2020 yil O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining 75-sessiyasida o'zbek tilida nutqi. 2023 yil 19 sentyabr kuni Nyu-York shahridagi Birlashgan Millatlar Tashkiloti bosh qarorgohida BMT Bosh Assambleyasi 78-sessiyasining umumsiyosiy munozaralari boshlandi va unda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev nutq so'zladi.

O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishga qaratilgan harakatlar, tamoyillar va strategiyalar.

O'zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti Islom Karimov tomonidan ishlab chiqilgan rivojlanishning "O'zbek modeli" mazmun mohiyati va dunyoning qator davlatlari katta e'tibor bilan qaralishi hamda mazkur model jahondagi ko'plab oliy ta'lim muassasalarida tadqiq qilinishi.

2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha qararkalar strategiyasi qabul qilingan, beshta ustuvor

yo'nalishning har birida mamlakatda yangi bosqichdagi demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va samaradorligini ta'minlashga oid aniq chora-tadbirlar o'z aksini topgan. 2017-2021 yillarga mo'ljallangan harakatlarni strategiyasida "Davlat va jamiyat qurilishini takomillashtrish" deb nomlangan birinchi yo'nalishda demokratik islohotlarni churlashtirish va mamlakatni modernizatsiya qilish sohasidagi ishlar, "Qonun ustuvorligini ta'minlash va sud-huquq tizimini yanada isloh qilish" deb nomlangan ikkinchi yo'nalishda sud-huquq tizimini chinakam mustaqilligini hamda fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish kafolatlarni mustahkamlash, iqtisodiyotni liberalizatsiya va aholi turmush darajasini oshirish borasida o'kazilayotgan islohotlarning mohiyati va yo'nalishlari, "Ji'moiy sohani rivojlantirish" deb nomlangan to'rtinchi yo'nalish aholi, ayniqsa yoshlarning bandligini ta'minlash, fuqarolarni ji'moiy qimo'ya qilish va salomatligini saqlash, fan, ta'lim, madaniyat va sport sohasini takomillashtrish, yo'l-transport, muhandislik-kommunikatsiya hamda ji'moiy inflyuziyaning rivojlantirish chora-tadbirlari, "Xavfsizlik, millatlararo to'nuvlik va diniy bag'rikenglikni ta'minlash, chu'ur o'ylangan, o'zaro manfaatli va amaliy ruhda tashqi siyosat yuritish" deb nomlangan beshinchi yo'nalish doirasida amalga oshirilgan ishlar.

Yangi O'zbekistonning 2022-2026 yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi va undagi loyihalarni inson qadriini yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish orqali xalqparvar davlat barpo etish; - mamlakatimizda adolat va qonun ustuvorligi tamoyillarini taraqqiyotning eng asosiy va zarur shartiga aylantirish; -milliy iqtisodiyotni rivojlantirish, uning o'sish sur'atlarini zamon talablari darajasida ta'minlash; -adolatli ji'moiy siyosat yuritish, inson kapitalini rivojlantirish; -ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash, ushbu sohani tubdan isloh etish va yangi bosqichga olib chiqish; -umumbashariy muammolarga milliy manfaatlardan kelib chiqqan holda echim topish; - mamlakatimiz xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish, ochiq va pragmatik, faol tashqi siyosat olib borishga qaratilgan 7 ta ustuvor yo'nalishdagi masalalarning va 100 maqsadning belgilab olinishi.

Yangi O'zbekistonda taraqqiyot strategiyasini amalga oshirish jarayonida o'ttirilgan tajriba va jamoatchilik muhokamasi natijalari asosida ishlab chiq'rilgan "O'zbekiston - 2030" strategiyasi va uning mazmun mohiyati.

Tayanch doktorantura (PhD)ga kiruvchilar uchun sinov imtihonining javoblarini baholash umumiy mezonlari

Ball	Bilim darajasi
1	2

86-100	Javoblarida fanning mavzulari va savollari bo'yicha ijodiy fikrlash mavjud bo'lsa, mamlakatimizda modernizatsiyalash jarayonlarini jadallashtirish, demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish kontsepsiyasidan kelib chiqqan vazifalarni bajarish yo'llari o'z aksini topgan bo'lsa, qo'yilgan muammoni yechish bo'yicha tavsiyalar bergan bo'lsa, savol bo'yicha javobda mustaqil mushohada yuritilgan bo'lsa, tavsiyalarni amaliyotga qo'llash tartiblari ko'rsatilgan bo'lsa
71-85	O'z javobida qo'yilgan savol bo'yicha mustaqil mushohada yuritilgan bo'lsa, ularning mohiyatini deyarli to'liq ochib bergan bo'lsa, qo'yilgan muammoni yechish bo'yicha o'z tavsiyalarini bergan bo'lsa
55-70	Javobida fan bo'yicha variantga kiritilgan savollarga qisman javob bergan bo'lsa, asosiy tushunchalarga bergan izohi kam bo'lsada, mavjud bo'lsa
0-54	Javobida qo'yilgan savol mazmuni umuman yoritilmagan bo'lsa, izohlar mavjud bo'lmasa, ya'ni talabgor javobida qo'yilgan savollar bo'yicha umuman tasavvurga ega emasligi aniq bo'lsa

Izoh: Tayanch doktoranturaga kirish imtihonlari bo'yicha topshiriladigan birinchi fan (mutaxassislik yoki chet tili) umumiy balining 50% dan kam ball to'plagan talabgorlar keyingi bosqichga o'tkazilmaydi.

07.00.01 – “O‘zbekiston tarixi” ixtisosligi bo‘yicha baholash mezonlari

№	Umumiy ball	Tayanch doktorantura (PhD)ga kiruvchining bilim darajasi	Xususiy ball
Savol nazariy bo'lsa			
1	18-28	Qo'yilgan savollar mazmunan aniq yoritilib, demokratik islohotlar va jarayonlarning mazmunan mohiyati to'liq ochib berilgan;	8-10
		O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy, ijtimoiy islohotlar tahlili va ularning amaliy samaralari, natijalari va hayotga tadbiiq etilishi bo'yicha mustaqil, ijodiy fikr mavjudligi;	6-8
		Javoblarda mantiqiy yaxlitlikka erishilgan va umumiy xulosalar chiqarish qobiliyatiga ega;	4-6
		Imlo va stilistik xatolarga yo'l qo'yilmagan.	0-4
			18-28
2	13-19	Materialni chuqur tushunadi, savolga to'liq javob bergan, lekin ayrim noaniqliklarga yo'l	6-8

		qo'yagan, faktlarga to'g'ri baho bera olgan, mustaqil fikrlash va xulosalarni asoslay olish qobiliyatiga ega, javobda mantiqiy ketma-ketlikka amal qiladi, masalani hal qilishga umuman ijodiy yondasha olgan,	5-6
		Javobda doktoantura (PhD)ga kiruvchining mustaqil mushohada yuritish qobiliyati seziladi;	2-4
		Ijodiy yondoshuv mavjud;	0-1
		Muammoni tahlil qilish qobiliyatiga ega.	
			13-19
3	4-8	Savolga javobda masalaning mohiyatini tushunilgan, ammo mazmun va natijalar yuzaki yoritilgan;	2-3
		Mushohada bayonida fikr tarqoqligi kuzatiladi;	1-2
		Javoblarda mantiqiylik tamoyili buzilgan;	1-2
		Tasavvurga ega, lekin tahlil yo'q.	0-1
			4-8
4	0-3	Savol bo'yicha aniq tasavvurga ega emas;	
		Umuman javob yozilmagan;	
		Noto'g'ri javob va ma'lumot berilgan;	
		O'quv adabiyotidan aynan so'zma-so'z ko'chirilgan	0-3

Adabiyotlar ro'yxati

- КаримовИ. Тарихийхотирасизкелажакийк. Т., «Шарк», 1998.
- Мирзиюев Ш. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини та'минлаш – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi (o'zbek va rus tillarida). – Toshkent: “O'zbekiston”, 2016. – 48 bet.
- Мирзиюев Ш. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz (o'zbek va rus tillarida). –Toshkent: “O'zbekiston”, 2016. – 56 bet.
- Мирзиюев Ш. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. –Toshkent: “O'zbekiston”, 2017. – 488 bet.
- Мирзиюев Ш. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. Т. 1. –Toshkent: “O'zbekiston”, 2017. – 592 bet.
- АбдурахмонТоле. Абулфайзхон тарихи. Тошкент: Фан, 1959.
- Абу Бакр ибн Жафар Наршахий. Бухоро тарихи Тошкент: «Камалак», 1995.
- Абу Райхон Беруний. Қадимги халқлардан қолган ёдгорликлар. Танланган асарлар. I жилд, Тошкент: «Фан», 1968.
- Абу Райхон Беруний. Ҳиндистон. II жилд.-Т. «Фан», 1965.

10. Абулғози. Шажараи турк. Т., "Чўлпон", 1990.
11. Авесто. – Т.: "Шарк", 2007.
12. Абдулла Авлоний. Танланган асарлар. Икки жилдлик. I – II жилдлар. – Тошкент: "Маънавият", 1998.
13. Абдуллаев Р. Национальные политические организации Туркестана в 1917 – 1918 годы. – Ташкент: "Navro'z", 2014. – 219 стр.; 2-ое издание. – Ташкент: "Adabiyot uchqunlari", 2016. – 284 стр.
14. Абдуллаева Я. Қорақалпоғистон хотин-қизлари: кеча ва бугун (XIX асрнинг охири ва XX аср). – Тошкент: "Ijodunoyosi", 2004. – 224 бет.
15. Алимов И. Ўзбекистонда вақф мулкларининг тугатилиши (1917 – 1929 йиллар). – Тошкент: "Фан", 2009. – 224 бет.
16. Алимова Д.А. История как история, история как наука. В 2-х томах. Т. I. История и историческое сознание. – Ташкент: «Узбекистан», 2008. – 280 стр.; Т. II. Феномен джадидизма. – Ташкент: «Узбекистан», 2009. – 184 стр.
17. Алимова Д.А., Голованов А.А. Ўзбекистон мустабид совет тузуми даврида: сиёсий ва мафкуравий тазйик оқибатлари (1917 – 1990 й.). – Тошкент: "Ўзбекистон", 2000. – 72 бет.
18. Асқаров А. Бухоронинг ибтидоий тарихидан лавҳалар. Т., 1973.
19. Асқаров А. Ўзбек халқининг келиб чиқиш тарихи. – Тошкент: "O'zbekiston", 2015. – 672 бет.
20. Аъзамхўжаев С. Туркистон Мухторияти: миллий-демократик давлатчилик қурлиши тажрибаси. – Тошкент: "Маънавият", 2000. – 168 бет.
21. Бартольд. В.В. Сочинения. Т.I-IX. -М.; 1962-1974.
22. Бўриев О. Темурийлар даври ёзма манбаларида Марказий Осиё.-Т.: 1997.
23. Геродот. История. М.: "Наука", 1972.
24. Гуломов.Х. Дипломатические отношения государств Средней Азии с Россией вXVIII- первой половине XIX века.-Т., 2005.
25. Давидович Е.А. Вопросы хронологии и геннологии Караханидов второй половины XII в.-М.; 1977.
26. Дадабоев Х. Амир Темурнинг ҳарбий маҳорати.-Т.:1996.
27. Жабборов И. Буюк Хоразмшоҳлар давлати.-Т.: 1999.
28. Зиёев Х.З. Туркистонда Россия тажовузи ва ҳукмронлигига қарши кураш.-Т., 1998.
29. Зиёев Х.З. Тарих-ўтмиш ва келажак кўзгуси.-Т., 2000.
30. Зиёева Д. Туркистон миллий озодлик ҳаракати (Мустабид тузумга қарши 1916 йил ва 1918 – 1924 йиллардаги халқ курашлари тарихшунослиги). – Тошкент: Фафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 2000. – 176 бет.
31. Ирисов А. Беруний ва Ҳиндистон.-Т.: 1961.
32. Ибн Арабшоҳ. Амир Темур тарихи. Т.: «Меҳнат» 1992.
33. Исламов У. Пещера Мачай. Т., 1975.
34. Кабиров А. Сармишсойнинг қоя тошлардаги расмлари. Т., 1976.
35. Материалы по истории Средней и Центральной Азии X-XIX в.в.-Т.: Фан, 1988.
36. Мирзо Улугбек. Тўрт улус тарихи. Т., 1994.
37. Ўзбекистон тарихи. – Тошкент, 2000. – 164 бет.
38. Мустабид тузумнинг Ўзбекистон миллий бойликларини талаш сиёсати: тарих шохидлиги ва сабоқлари (1865 – 1990 йиллар). Лойиҳа раҳбари ва масъул муҳаррир Д.А. Алимова. – Тошкент: "Шарк", 2000. – 432 бет.
39. Мустақил Ўзбекистон тарихи. / Масъул муҳаррир т.ф.н. А. Собиров. – Тошкент: Akademiya, 2013. 468 б.
40. Мустабид тузумнинг Ўзбекистон миллий бойликларини талаш сиёсати: тарих шохидлиги ва сабоқлари. Лойиҳа раҳбари ва маъул муҳаррир Д.А.Алимова.-Т., 2000.
41. Мухаммаджонов А. Темур ва темурийлар салтанати.-Т.: 1994.
42. Мухаммад Али Балжувоний. Тарихи ноғей (Фойдали тарих). Таржимон ва нашрга тайёрловчилар Ш. Воҳидов, З. Чориев. – Тошкент: Академия, 2001. – 122 бет.
43. Мўминов И. Амир Темурнинг Ўрта Осиё тарихида туганган ўрни ва роли. Т. «Фан», 1968.
44. Нуриддинов М. Бобурийлар сулоласи.-Т.: 1994.
45. Ражабов Қ.К. Мустақил Туркистон фикри учун мужодалалар (1917 – 1935 йиллар). – Тошкент: "Ўзбекистон", 2000. – 32 бет.
46. Ражабов Қ. Бухорога қизил армия босқини ва унга қарши кураш: тарих ҳақиқати (1920 – 1924 йиллар). – Тошкент: "Маънавият", 2002. – 144 бет.
47. Ражабов Қ., Иноятов С. Бухоро тарихи. – Тошкент: "Tafakkur", 2016. – 460 + VIII бет.
48. Раҳмонов Н. Турк хоқонлиги. Т., 1993.
49. Ртвеладзе Э.В. Ўрта Осиёнинг қадимги тангалари. Т., 1987.
50. Ртвеладзе Э.В., Саидов А.Х., Абдуллаев Е.В. Қадимги Ўзбекистон цивилизацияси: давлатчилик ва ҳуқуқ тарихидан лавҳалар. Т., 2001.
51. Сағдуллаев А.С. Қадимги Ўзбекистон илк ёзма манбаларда. Т., 1996.
52. Темур тузуклари. -Т.: 1991, 1996.
53. Туркестан в начале XX века: к истории истоков национальной независимости. Научный редактор Р.Я. Раджапова. – Ташкент: «Шарк», 2000. – 672 стр.

54. Фитрат, Абдурауф. Танланган асарлар. I – V жилдлар. – Тошкент: “Маънавият”, 2000 – 2010.
55. Шамсуддинов Р. Ўзбекистонда советларнинг кулоклаштириш сиёсати ва унинг фожеали оқибатлари. -Т., 2001.
56. Шодмонова С. Ўзбекистон шаҳарларида трансформация жараёнлари (1917 – 1941 йиллар). – Тошкент: “Адабиёт учқунлари”, 2015. – 335 бет.
57. Ўзбекистон давлатчилиги тарихи очерклари. – Тошкент: «Шарк», 2001. – 224 бет.
58. Ўзбекистоннинг энг янги тарихидан очерклар: методология, тарихшунослик ва манбашунослик масалалари. Масъул муҳаррир: А.Сабилов. – Тошкент, 2014. – 228 бет.
59. Ўзбекистоннинг янги тарихи. 2-китоб. Ўзбекистон совет муштамлақчилиги даврида. Илмий муҳаррир М. Жўраев. – Тошкент: “Шарк”, 2000. – 688 бет.
60. Ўзбекистон тарихи. Р.Ҳ. Муртазаевнинг умумий таҳрири остида. – Тошкент: “Янги аср авлоди”, 2003. – 675 бет.
61. Фуломов Я.Ф. Хоразмнинг суғорилиши тарихи. Т., 1959.
62. История Узбекистана в источниках. 1-2 т.т. Составитель Б.А.Лукин. - Т., Фан, 1984, 1988, 1990.

Kafedra mudiri:

F.U.Temirov